

נאר של עיר

יורם קניוק במיטבו ★ משחיתויות המוסיקה הישראלית
★ על „ווזוויזים“ וגראפומנית ★ נערה שחורה עם
חטמים ★ על לסבית והאיש שהפציץ את דרזון ★ איך עובר הכסף

מקור

יותר מסיפורי

יורם קניוק הוא מחבר בלא אישיות ספרו תית. בכל אחד מספריו אפשר להבחין בעיקר כותבו של ספר שהשפיע עליו במהלך כתיבתו. לשון כתיבתו הספרותית חסרה לוגיקה יצירתית או שליטה לשונית מיבנית. החודש ראה אור ספר שונה של יורם קניוק.

עיתונאי קניוק פיענות חידתו

זהו קובץ של רשימותיו וסיפוריו, שראו אור בשנים האחרונות במעריב. רשימות וסיפורים אלה שופיעו תחת הכותרת כמו סיפורים (1). הם מיטב כתיבתו של קניוק.

יורם קניוק – כמו סיפורים; הוצאת כינרת; 193 עמ' (כריכה רכה).

אם את רומניהנהר של קניוק מאפיין יפיוף אוטוביוגרפי (סוס עץ), החסר את מימד העומק האמיתי, הרי שבכמו סיפורים קיים המימד האמין הזה. הגורם האוטוביוגרפי בכמו סיפורים עובר כחוט השני, מעמד לעמוד, והפעם בלשון קצובה, ערוכה וקפדנית, כנדרש במתכונת הסיפור הקצר.

בסיפור הראשון איש חסיד היה בטלפון. מתאר קניוק את רגלו שנפגעה בתש"ח, את דרכו מפאריס לבית-החולים הר סיני בניו-יורק, וכיצד אדם מיסטרמי מימן את הניתוח וליווה את קניוק לאורך כל חייו, עד שאתו אלמוני נפטר. ישנם בכמו סיפורים סיפורים טובים, כינוניים וגרועים. לכן מוטב לעסוק בטובים. בסיפור מכונית במידבר מואב מביא קניוק את סיפורו של ישראלי נודד ואיש-חלומות, בן לדורית'ש"ח, שטרם מצא מחר כלשהו, ונודד במדבריות אמריקה, דרום-אמריקה והעולם, תוך חלומות לשבור את נוסחת-הקסמים של כספת התבל ולהתעשר. תחת הכותרת סיפור על מרגלת מוכא דיוקנה המשורטט של מרי פראנסוה הויגן, שנתפשה בראשית שנות החמישים בריגול בישראל ונדונה למאסר. קניוק מספר על פגישותיו עימה בניו-יורק, תוך שהוא שומר על מיפלסי אמנות תיאורית.

הגבול בין דמיון והוייה בסיפוריו האוטוביו-גרפיים של קניוק הוא רק וכמעט בלתי-נראה. וזה לא משנה, שהרי חלומותיו של אדם מהווים חלק מישותו האמיתית. אחד הסיפורים על גבול זה ארוחת ערב עם סארוואן, הנפתח בלפני שנים ברתו בחורה בשם קרול סארוואן. מירלון כפרתי הוריש לי אותה... ותוך כרי סירת אנקדוטות הוליוודיות פורש קניוק את שקיעתו של אחד מגדולי הסופרים של אמריקה במאה ה-20.

בסיפורים מצטיירת דמותו של קניוק אז, לשנות החמישים, צייר המגשש בראשית דרכו בניכר, עולמו, עולמם של הישראלים בפאריס ובניו-יורק, החיים בינות לטיפות ויסקי ולנרבות מזוהות, השרים על „מה יפים הלילות בכנען... יש גם כמה פרקים ארצישראלים, כמו בלז עם פרנק סינטרה, הנפתח ב„אני רוצה לתאר רגע על בלז. טעם הצייגו במוגרב" את הספרויה בנפוח בלז של גרשווין. זה היה בימי הקיץ, כשהגע של מוגרבי נסתה עם תחילת הסרב... ומייד ממשיך לעולם החלומות וההווית האמריקאי.

כמו סיפורים הוא האודיסאה האוטנטית של קניוק בעולם, על הוויתו, חלומותיו ותיקותו

שלא התגשמו. סיפור כמו הספד לכלב חושף מערכת יחסים אנושית, בין כלב מת ומישפחת קניוק.

לסיכום, כמו סיפורים פותר את חידתו של יורם קניוק, את חידת הרגש והאמינות החסרים בספריו הקודמים, דומה שהגיל עשה את שלו, והיטיב הפעם עם קניוק, החושף עצמו, אירועים שאם אמנות ופתיחות שכאלה היו ננסכים ביצירותיו האחרות, במהלך של שיכתוב, התוצאה היתה משפרת אותן עד ללא הכר. ספר מומלץ לקוראי קניוק, שעד לספר זה אכלו קש.

תרגום

שתי נשים

השם הארי מוליש אינו אומר דבר לקוראי הישראלי. מוליש, הכולל בסופריה הנוכחיים של הולנד, מכר את סיפורו האחרון בארצו (לדברי המו"ל הישראלי שלו) ב-300 אלף עותקים. באחרונה ראה אור בתרגום, תחת הכותרת שתי נשים (1). סיפורו הראשון של מוליש בעברית.

בספר זה שתי נובילות נדרות: שתי נשים ומיטת-כלולות של אבן. שתי נשים מביא את סיפורו של לורה טינהוויזן, אינטלקטואלית בת 35, העובדת כאוצרת במוסיאון באמסטרדם, בתו היחידה של היסטוריון-אמנות נודע וגרושית של מבקר-תיאטרון נודע פחות. משך הסיפור הוא ברובה של לורה מהולנד לצרפת, לבית הזקנים שם נפטרה אמה, כבר ממשפחה-פתיחה: קרו לי כמה דברים – לא רק מות אמי... מספרת לורה על הרגע שבו היא מגלה, שבנכניה מצויה נשמה לסבית:

חציתי את הרחוב. פיתאום התחלתי להתנשם. מעולם לא קרה לי דבר כזה: פיתאום ידעתי שהדבר שאני עושה עומד לשנות את חיי. מעולם לא היו לי יחסים עם אישה, ובאותו הרגע לא תפסתי שאני הולכת לקראת יחסים כאלה בצעד מהיר. כנראה האמנתי שאני נסחסת במין רגש אפלטוני ששייך לתולדות האמנות ומקורו בכספים... והיא מתרגשת

הארי מוליש – שתי נשים; עברית: שולמית במברגר; הוצאת כתר; 221 עמ' (כריכה רכה).

למראה נערה בת טיפשעשרה: עמדתי והבטתי בגב שלה. בצוואר ובשוקיים... כאשר היא אוספת את הנערה לביתה: לא תאמינו לי, אבל את הנערה הראשונה שאספתי מעולם... ואז זה בא: התפשטתי במבוכה נוראה. חששתי סן אעשה במכנסיים מחמת ההת-

סופר מוליש הריון ובית-מיטבחים

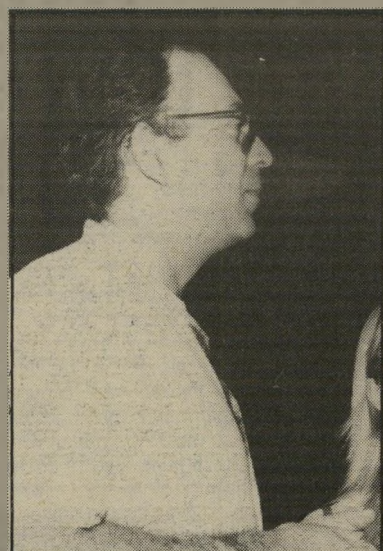
רגשות. בשיצאתי מהדרה-אמבטיה מצאתי אותה כורתת עירומה על המיטה שלי... ומשם אל. התרחקנו מהחדר ומהיום והתכנסנו והתגלגלנו כמו אמבה בים שאין לו סוף... הנערה, סילביה, ספרית, עוברת להתגורר עם לורה. גרושה של לורה מטלפן אליה: „אומרים שנעשית לסבית... חייחן של השתיים מתנהלים בשקט, עד שיום אחד שואלת סילביה: „היית רוצה שאני אדך לך ילד? והלאה: „שאלתי אם היית רוצה ילד ממני. התשובה: „ראי. אבל זה בלתי-אפשרי...“

מוסיקופיליה ישראלית לטימטום ילדים

התרבות הישראלית. אלא שתוכניות המוסיקה בקול ישראל, והתיקומות המומנות יצירות „מקוריות“, מתעלמים מהדור הצעיר של המל-חיים, שכבר מתקרב לשנות הארבעים לחייו. בין המלחינים הצעירים מולטים עדי אברבאיה, יוסי מר-חיים (שאותו מיינים בשירים של „הכיסאות המוסיקאליים“), אריק שפירא ואחרים.

השיא היה לפני שנה וחצי. אז הגיש שפירא יצירה משלו לזעורה של „הכיסאות המוסיקא-ליים“ כדי שזו תישלח אותה לתחרות בינלאומית למוסיקה מודרנית בקובלנץ. „הכיסאות המוד-קליים“ מצאו עבודה זו כבלתי-מתאימה. שפירא התחנף ושלח את העבודה הישר לקובלנץ. התוצאה: בפעם הראשונה בתולדות המוסיקה, בוצעה יצירה ישראלית (יותר מ-50 מבצעים) באותו פסטיבל.

אחרי שמערכת החינוך התרבות הצליחה לטמטם דור שלם בהבנת ספרות ושירה, דור המאמין כי ארז ביטון הוא משורר וכי אמנון שמש הוא סופר – הגיע תורה של המוסיקה. המוסיקופיליה של מעייני את שרף את סתר את אבני את מעייני חוזר חלילה תאטום את מוחות תלמידי המערכת גם בתחום המוסיקה. אבל מי נותן רין בארץ הזאת?

מלחין שרף כיסאות מוסיקאליים

המסובסדים. מלחינים הנוגסים במלוא הפה כספריצבור, מה שנים מבלי שיצירותיהם יגיעו להערכה של ממש בעולם הרחב.

המלחינים המסובסדים. בתקליט הראשון של מיישר-החינוך-התרבות הם מורכבי סתר (בת פיתח) צבי אבני (תחם אוסטובר) ואחרים. פטריוני התרבות והסיבסוד של מיפעל זה מוסיפים, שבעתיד יופצו גם תקליטים של המלחינים עמי מעייני, נרעם שרף ואחרים, שגם הם מעולם לא הסכו את ההנהג המלאר כותית באמצעות סוכסידיות ממלכתיות.

אין זה סוד, שעולם-המוסיקה-הישראלית הממוסד משחק מזה שנות דור במישחק של כיסאות מוסיקאליים. ההבדל בין מישחק זה המישחק הרגיל: משתתפיו אינם מוסיקאים אף פעם כיסא כלשהו. התוצאה: לכולם יש מקומות-ישיבה, במקום טוב באמצע מעייני יושב בוועדה שנותנת לשרף, ושרף יושב בוועדה שנותנת לאבני, ואבני יושב בוועדה שנותנת למעייני – וחוזר חלילה.

מישחק זה של כיסאות-מוסיקאליים סגור בפני מלחינים צעירים, המוכשרים עשרת מונים מבני דור הילידים המוסיקאלי הראשון של

החוויה הישראלית

אחרי שמישרד-החינוך-התרבות ההמרי העי-דיף להפיץ במערכת-החינוך קאסטות הרכה על „יצירות“ של מחברי הפולקלור ארז ביטון ואמנון שמוע, במקום יצירותיהם של חיים נחמן ביאליק, יהודה בורלא, יוסף חיים ברנר, נתן אלתרמן ואברהם שלונסקי המתים – או לתלפיץ, נתן זך, יהודה עמיחי, יצחק בינר, עמוס עוז החיים – הגיעה שעת הטימטום החינוכי למוסיקה.

ידיעה במדורי הריווח התרבותי ביומנים מיקרית, תחת הכותרת מוסיקה ישראלית מקורית, בעידוד שר החינוך והתרבות (ידיעות אחרונות, 7 נובמבר) כי השר זבולון המור, שהכריז כימים אלה על הירוק החגורה יום. מיפעל היש, שיעודד הפקה והפצה של תקליטים מקוריים...“

מאותה הכרה לא נפקד שמו של תת-אלוף (מיל') אבנר שלי, הממונה על האגף לתרבות ולאמנות במיישר-החינוך, שהכריז: „מיפעל זהו יום יסכסך דרך קבע את הפצת המוסיקה בארץ...“ ואת כימים שמצמצמים את הסיכסוד למצוקת-הסוד, שמהם יתנונים עני הארץ הזאת. עד כאן פרק יאונם בסיפור של שחיתות מוסרית.

הפרק השני עוסק במיזמי שבין המלחינים